

„Narodila jsem se v jižních ?echách, kde jsme byli usídlení. Tatínek byl d?lníkem, maminka za svobodna sloužila u pana soudního rady. Tam se také poznali. Bylo nás celkem dev?t, šest bratr? a my jsme byly t?i sestry. V té vesnici jsme všichni vychodili školu. Kluci se pak vyu?ili. Jeden byl ková?em, jeden záme?níkem, jeden brusí?em, oni už ale nežijou, protože už byli ženatí, když jsem dor?stala. Já jsem se narodila jako poslední, mamince už bylo ?ty?icet let, tatínkovi padesát. Z?stala jsem nakonec s rodi?ema a nejmladším bratrem, který chodil na hospodá?skou školu. Spolužáci ve škole se k nám chovali vcelku dob?e. Byli na nás velice hodní a nebrali nás jako cikány. Oni nás brali jako spoluob?any.

Jak se to stalo, že najednou po nás šli? ...to víte, jak to bylo za N?mc?, že n?kde n?co vyš?ourali. A jak sám dob?e vidíte, mám ?erný vlasy, ?erný o?i a nejsem t?eba tak úpln? bílá v pleti jako vy. Naši p?edkové n?jaký vzdálení, jeden nebo druhý, možná i oba, m?li tmavší ple?. N?co našli a na základ? toho, když d?lali sb?rný razie, prost? v dvaa?ty?icátém roce v srpnu p?ijeli. Den p?edtím p?išli ?etníci a ?ekli mému tatínkovi: "Pane, p?ipravte se, zítra pro vás p?ijdou." No a tak co jsme mohli, to jsme p?ipravili a ráno ve ?ty?i opravdu p?ijeli, naložili nás na nákladní auto, odvezli k vlaku a potom do Písku. Tam nás naložili na auta a odvezli do Let, do toho sb?rného tábora. Do dvaa?ty?icátého roku jsme nikdy nem?li problémy, ale najednou nás odvezli. V naší vesnici vzali moji rodinu a pak ještě n?jakou rodinu Vrbovou. Ti už na tom byli daleko h??, protože jezdili po sv?t? a byli takoví ko?ovníci.

Po p?íjezdu do tábora m? v první ?ad? ohromili ?etníci, byla jsem ještě dít? – bylo mi dvanáct let... Po pravej stran? stál d?m, to byl d?m ?etník?, pak byla brána, tam byla stráž. Hned nám vzali všechny v?ci, které jsme s sebou vezli, a nechali jen to, co jsme m?li na sob?. To ostatní šlo do skladišt?. Odd?lili ženy zvláš?, muže zvláš? a d?ti zvláš?. Pouze malinký d?ti sm?ly u svých matek z?stat.

Byly tam strašn? mali?ký d?ev?ný domky, snad po skautech. V nich byly nad sebou palandy. Vzadu jedno okno zam?ířovaný a jedno mali?katý ve dve?ích.

Bylo to hrozný, dali nám na noc kýbl, zamkli nás, a museli jsme v tom spát, a? jsme cht?li nebo necht?li. Oni nás prost? nepustili. K jídlu nám nedali první ve?er nic. Druhý den jsme vyfasovali ešus, do n?j jsme dostali ?ernou kávu a kousek suchého chleba. To bylo všecko.

Starší chodili pracovat do lomu, ženy i muži. Já nechodila pracovat nikam, protože jsem byla ještě dít?. A pak ten lom zav?eli a nechodili nikam. Byli jsme tam už jenom nahnání. Byl tam jeden ?etník, jmenoval se Maxa, už jist? nežije, a on nás, tak dvacet d?tí, brával k rybníku, za kterým byl ten lom. Proto vim, že tam chodili d?lat.

V tábo?e byla pouze pumpa venku, takže jsme se myli a nemyli a ta ?istota, na kterou jsme byli zvyklí z domova, zhasla. Záchody byly také venku, dole v rohu. Takový d?ev?ný otvory asi pro patnáct lidí a z obou stran, takže jsme na nich sed?li k sob? zády.

Bylo tam spousta cikánských rodin. Ovšem ty byly pravideln? odváženy nákladním autem do Osv?timi. Náklá?áky s plachtou vždy p?ijížd?ly prázdný. A nikdo už ty lidi nikdy nespát?il. M?li jsme strach, že nás odvezou. Vždycky nás ale n?jak p?ešli. Ve?er n?koho vybrali nebo nahlásili, kdo to bude, ráno p?ijelo auto a odvezli je. Kdo je vybíral, to nevím.

V tábo?e byli dva léka?i. Jeden vysokej N?mec1 a potom tam byl nasazen pan doktor Bohin, zdravotní konzul ?eskoslovenských státních drah. Byl to Žid a byl sv?tovej. Mám na n?j p?ekrásné vzpomínky. Sm?l jezdit na ned?li do Prahy, odkud mi vždycky p?ivezl kastr?lek s jídlem, protože si mne asi oblíbil.

Když p?išla zima, jednou takhle ve?er p?ijeli, že nás budou o?kovat proti tyfusu. Já jsem tu injekci ve?er dostala a ráno už jsem nevstala. Jestli to byla n?jaká reakce nebo nám n?co nao?kovali, to nevím, ale pamatuji si, že m?ráno odnášeli na náš společnej barák.

Tyfus jsem skutečně dostala, ale nevím, jestli jsem ho v sobě neměla už před tou injekcí. Strašně moc lidí tam přeci na to zemělo. V baráku byla na zemi sláma a rozházený hadry, na to mě položili a já tam ležela bez ošetření – nevím jak dlouho – a jestli mi někdo dal v těch horečkách napít, to nevím.

Když to vypuklo, tak se o nemocné děti staraly děti, které přežily anebo ty, které ještě nebyly nakaženy. Žádné zdravotní sestry tam nebyly. Etníci nám tak akorát nafackovali nebo nás ztloukli.

Denní program nebyl žádný. Ráno jsme dostali černý kafe a kousíček toho chleba. A nikdo se nám nevěnoval – byli jsme tam nahnaní a žili jak stádo blbců. Stejskalo se mi strašně po škole. Jen jsme seděli, chodili, někdy plakali, někdy vzpomínali – někdy nás etník Maxa vzal k rybníku, kde jsme se třeba i umyli, no a tak.

Říkalo se, že to málo jídla, co jsme měli dostat, nám první ředitel vůbec nedal a všechno šlo pryč z lágru. Dostávali jsme prý jen minimum toho, co jsme měli dostávat. Každé večer byla třeba jenom mrkev uvařená ve vodě.

Nikdo si nedovolil stěžovat si, to neexistovalo. Když někdo něco udělal špatného, tak dostal v první řadě namlácino – pamatuji se, že tam byl sloup, na kterej vytáhli nějakýho chlapa za ruce nahoru. Jak to s ním dopadlo nevím, já jsem to nemohla pořádně vidět, protože jsem vždycky utíkala pryč. Taky jsem třeba viděla dalšího, jak nejdříve dostal namlácino, pak musel jít do děpu, stát na špičkách a mít natažený ruce před sebou. Hlíдали ho, a když spadl na paty, vždycky dostal zase znovu. Byly i případy, že někde utekli. Když je chytili a přivedli zpět, tak dostali nakládačku.

Vzpomínám si na jednoho dozorce, jmenoval se Havel – ten mě tak jednou zmlátil přes uši – do dneška si myslím, že mám z toho následky. Ten mě fackoval jak blázen. Von měl asi nějaký špatnej den, já jsem se mu připlétla do rány a to byly takový facky na uši, až mě z tohohle ucha tekla krev. Ten byl strašně zlej.

Pak tam byl nějaký jejich kápo, jmenoval se Baloun, na toho taky do smrti nezapomenu. Potom zeměl. Dostal tyfus a už se nevrátil. Ten byl taky zlej. Ale pak tam byl právě (ukazuje na fotografii – poznámka autora) tenhle Maxa, Bělohávek, a také Bouda, myslím, že se tak jmenoval. Ty zase na nás byli hodný, nemlátili nás. No, ale to víte...

Tohle je etník Hejduk a to byl takovej hajzl, že mu nebylo rovno. Například: Každý večer si museli všichni stoupnout a stát. Muži stáli u svého velkého baráku, ženy a děti stály u svých chatíček. Moje maminka měla na sobě sako s kapsama, stoupla si a dala si ruku do kapsy. No a protože on byl takovej asi nějaký náladovej, nebo to byl takovej pes, přišel k mojí mamince, a protože měla tu ruku v kapse, dal jí tak strašnou facku, že ji srazil na zem, že zůstala na tej zemi ležet. Takže, kdybych ho dneska náhodou potkala, já bych mu tu facku zrovna takovou vrátila. Já bych mu ji za moji maminku neodpustila... To je von.

První velitel tábora byl strašně zlej. Pro toho já s odstupem času nenacházím vůbec slov. To byl jednoduše černo pes. On vždycky jenom prošel a dal nějaký rozkazy. Myslím, že v táboře nebydlel. Snad bydlel někde v Praze, odkud dojížděl do lágru.

Marně se na těch fotkách hledám. Já jsem se totiž nikdy nikam netlačila. Tady na fotce je můj švagr, ještě žije. Tohle byl jeho bratranec, ten zeměl už dávno a tenhle měl pohřeb před třinácti dny. Tady ta holka vypaduje je J.CH. a tady je B.R., na tu se pamatuju dobře.

Když někdo zeměl, vozil je můj tatínek ve zbitej rakvi na voze na hřbitov někde do Mirovic nebo do Mirotic, já nevím, já si ty dvě jména pletu. Tam je pochovali. Ale pak, když to začalo strašně umírat, tak tam udělali šachtu a házeli to do ní.

Vloni v květnu jsem tam jela, když tam byl prezident. Strašně se to změnilo. Připadne mi, a můj brácha to taky říkal, že tam, kde dali pamětní kameny, tam, kde jako měla být ta šachta, že v těch místech žádná šachta není. Všechno se tam ale strašně změnilo, takže si to můžu třeba plést. Těba tam ta šachta skutečně v tom místě je. Pohřby se ale žádné nedělaly. Posypali to tam vápnem a hodili do šachty. Jakejpak farář...

Tady je na fotce můj bratr, můl hospodářskou školu. Tenhle byl pekař a tenhle kovář. A tohle byla šeska z Prahy. Pamatuji si, že byly tři... Ona se jmenovala Věra, druhá byla Marta a pak ještě jedna. Byly to takový lehký děvčata, dali je sem za trest, a když je přivezli, všechny je ostříhali. Byly docela fajn, nebyly špatný. Vony ty lehký děvčata byly takový dobrosrdčný.

Když ustal tyfus, postavili za lágrem jiné lágr. Tam byl nějaký pan Havrda, kterej můl kotel, do kterého vždycky naházeli vodu a párou je dezinfikoval. Museli jsme se svlíct, jít do sprchy, co ji tam nově postavili a umýt se. Pak nás nahnali dozadu do toho nově postavenýho. Tyfusu se asi strašně báli... Byla to povinná karanténa a ještě nějaký čas jsme tam pobýli.

Moji maminku vzali z prádelny – asi uznali, že byla trochu jiná – aby vařila v etnický kuchyni. Rodiče mi potom vyprávěli, že byli spolu tajně dohodnuti, a vždycky, když se mamince podařilo něco ukrást, tak tatínek řekl uvnitř lágru u plotu a maminka mu to vždycky přes ohradu hodila – ona dovnitř nesměla.

Pamatuji se, že jednou do lágru přivedli tři nebo čtyři Němce, ale oni potom utekli. Ukazovali nám pak fotku a jednoho jsem bezpečně poznala. Dva asi zastřelili. Mluvili jenom německy a v lágru dělali nic jako my.

Tohle je moje švagrová Tonička. To je teta Nicole. A tohleto byl muž se ženou, ona umřela loni před Vánoci a jejich syn ještě žije. A tohle je ten, co zemřel před třinácti dny. To byla všechno rodina.

Vlázky, co mi předtím ostříhali, zase narostly, ale po tom tyfusu pak všechny padaly. Hrábla jsem si do hlavy a vytáhla jsem si hrst vlasů, tak jsem si řekla, že si je nechám ostříhat, že to třeba přestane. To už mi bylo třináct let a šla jsem za tím panem Havrdou, aby mi je ostříhal. Takže když nás potom v květnu pouštěli, šla jsem domů holohlavá. Když nás pustili, vzal nás tatínek ze strachu, aby nás znova nenašli, do naší obce. Tam jsme ale neměli vlastně už kde být. Některý ten den, nevím přesně, jak dlouho to bylo, jsme pobýli u nějakých hodných lidí a tatínek odjel. U Písku byla malá vesnička, která se jmenovala Dřevovice, a tam měli lesní firmu nějaký bratr Šimkové. Dojednal u nich práci a celá rodina jsme se tam přesunuli.

Potom ve čtyřicátým postavil pan Šimek takovou doslova dřevěnou chatu ve Varvažově u Písku a autem nás převezl – tatínka, maminku, mě, nejmladšího brácha a Pepíčka, ten byl ještě tenkrát taky svobodnej. A zase se pracovalo pro pana Šimka v lese. Ve Varvažově

jsem zase začala chodit do školy – moc ráda vzpomínám na tamějšího učitele Šalouna, který mne přivedl o tři míle výš, protože jsem si hodně ze školy pamatovala a dobře jsem se učila. Tam jsme byli až do konce války. A pořád jsme měli strach, že nás znovu odvezou.

Na konci války přišli za maminkou a tatínkem, aby vypovídali u soudu. To víte, mě bylo tehdy patnáct let, já jsem měla hlavu úplně někde jinde. Už jsem se o minulost nezajímala, ale vzpomínám si, že moje maminka a tatínek chodili svedčit proti řediteli lágru a že ho pak zaveli.

Tady je pan doktor Bohin! Ten byl strašně hodnej. Já jsem po válce u něj byla s prasklým stěvem, když už mě bylo šestnáct let. Měl ordinaci u Bulhara na Žižkově. Ordinance byla plná, když jsme za ním přijeli, ale on všeho nechal a hned se mne ujal. Převezl mne na Bulovku a šla jsem na operaci. Mám na něj opravdu krásné a velké vzpomínky.

Po válce jsme si už žili fajnově. Tatínek koupil v Praze v Libni domek. Začala jsem chodit do práce, do porcelánky, ta ještě stojí. Potom ji ale zrušili a já pracovala s cigaretovými papírkami, které se jmenovaly Abádie. Musely se balit ručně. Držela jsem se tam, protože jsem si vydělávala hodně peněz, jenže pak to zase nějak znárodnili a šla jsem pracovat do čistírny. Tam mi dali školení, jak se mají čistit různé fleky, a už jsem tam zůstala. Tam jsem byla ráda.

Po válce jsem žádné odškodnění za lágr nedostala. Až minulý rok jsem dostala dvacet čtyři tisíc korun. To bylo všechno, co jsem dostala. Všichni, co přežili, tak dostali za každý měsíc asi tři tisíce korun. Z archivu v Třeboni jsem dostala výpis, že jsem byla vězněná, pak jsem si zažádala na ministerstvo národní obrany. Dostala jsem dvěstěpadesátku a mám výhody, že nemusím platit padesát korun telefon, a můžu jezdit vlakama, autobusama a městskou dopravou zadarmo.“

(Převzato z: Pape, M.: A nikdo vám nebude věřit. Dokument o koncentračním táboře v Letech u Písku. Praha 1997.)